
УДК 342.5

Олена Геннадіївна ЮШКЕВИЧ,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри загальноправових дисциплін факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0024-6070>

ОСОБЛИВОСТІ ВІДЕОФІКСАЦІЇ СУДОВОГО ПРОЦЕСУ

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення дотримання прав учасників кримінального провадження та інших осіб правоохоронними органами під час здійснення досудового розслідування» [1] суттєво змінено зміст основних процесуальних кодексів України, в тому числі стосовно забезпечення повного фіксування судового засідання та процесуальних дій за допомогою звуко- та відеозаписувальних технічних засобів.

Ця новела викликала занепокоєння суддівської спільноти, оскільки, як виявилось, далеко не всі суди мають можливості для повної реалізації вимог процесуальних кодексів України, особливо КПК України, щодо фіксації судових засідань. У судах скаржаться на низьку якість роботи обладнання, брак дисків, залів тощо.

Питання щодо забезпечення судів технічними засобами фіксування судового процесу з можливістю відеозапису судового засідання вирішується ДСА України протягом останніх кількох років. Так, ще у 2016 р. за результатами проведення відкритих торгів було придбано першу партію технічних засобів фіксації судового засідання з можливістю записування та відтворення звуку й зображення. Разом із цим обладнанням ДСА України було передано право на встановлення та використання в судах необмеженої кількості ліцензій програмного забезпечення «Акорд» з можливістю фіксування судового процесу в режимі звуко- та відеозапису [2].

З метою використання цієї програми ДСА України всім судам доручено забезпечити її встановлення на всіх наявних у судах технічних засобах фіксації судового процесу (ТЗФСП), а також забезпечити придбання нових ТЗФСП із подальшим встановленням на них зазначеного програмного забезпечення. При цьому для можливості ПЗ «Акорд» здійснювати функцію відеозапису територіальним управлінням ДСА України та судам доручено протягом 2016–2018 рр. забезпечити доукомплектування наявних у судах ТЗФСП необхідним для цього обладнанням (камери, плати відеозахвату тощо).

За оперативними даними, на сьогодні забезпеченість місцевих та апеляційних судів технічними засобами фіксації складає 4880 одиниць, що становить 83% від штатної чисельності

суддів та дає змогу здійснювати звукозапис у всіх наявних залах судового засідання (3117 залів). Із зазначеної кількості ТЗФСР в загальних місцевих та апеляційних судах завдяки вжитим заходам щодо їх доукомплектування функцію відеозапису можуть здійснювати 1 795 пристроїв. Крім того, у судів є 1 345 систем відеоконференцзв'язку з функцією відеозапису. Таким чином, загалом у розпорядженні судів знаходиться 3140 одиниць техніки, котра дозволяє здійснювати функцію відеозапису, що становить близько 90 % від загальної кількості залів судових засідань. Лише протягом 2017–2018 рр. у межах наявних фінансових ресурсів придбано обладнання для фіксації судового процесу на загальну суму 40,4 млн грн.

На сьогодні в цілому гострої проблеми немає. Є точкові проблеми в окремих судах, які такими засобами забезпечені в недостатній кількості.

Так, в основному виникають питання стосовно не відповідності кількості обладнаних необхідними технічними засобами для можливості фіксування судового засідання та процесуальних дій за допомогою відеозаписувальних технічних засобів залів судових засідань та суддів, зокрема слідчих суддів.

При розгляді кримінальних проваджень відеофіксація цих засідань є обов'язковою і такі технічні засоби і обладнання є необхідними для вчасного розгляду справ. У зв'язку із цим у секретарів судового засідання, головного спеціаліста (з інформаційних технологій) буде більше часу витратитися на налаштування цих технічних засобів, оскільки наявні випадки, коли фіксація відеозапису припинялася з невідомих причин, або виникали інші технічні проблеми; крім того, ці записи необхідно переписувати на DVD диски, яких не вистачає. Ці дії здійснюються на обладнанні у залі судового засідання до/або після засідання. Оскільки поки це робиться в цьому ж залі - у коридорі вже очікує наступний суддя із сторонами по справі, щоб слухати справу, яка знаходиться у нього на розгляді. На сьогодні складається ситуація, коли суддям доведеться витратити більше часу на технічні моменти та очікування [3].

Слід також звернути увагу на те, що на даний час більшість суддів, які є слідчими, вимушені слухати справи в службових кабінетах, які хоч і обладнані звукофікацією, однак, облаштування відеофіксації та розгляд зокрема справ за клопотаннями слідчих органів, призведе до скарг від учасників кримінального провадження. Крім того, в разі виконання своїх професійних обов'язків всіма суддями (наприклад, яких за штатом в Голосіївському районному суді м. Києва налічується 26), судовий розгляд кримінальних проваджень та клопотань слідчих на стадії досудового розслідування із дотриманням вимог в частині відео фіксації буде практично неможливим, в зв'язку з відсутністю належної кількості залів судового засідання та відповідного технічного забезпечення.

Окремо слід зазначити про те, що деякі кримінальні справи є об'ємними, та їх розгляд триває не одну годину і не один день, через що виникатимуть труднощі щодо належного збереження відео файлів по таким справам. Означені вище проблеми в сукупності, в разі їх негайного не вирішення в подальшому можуть призвести до тривалого судового розгляду кримінальних проваджень та порушення визначених законом строків розгляду клопотань слідчих органів в рамках досудового розслідування [4].

Список бібліографічних посилань

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення дотримання прав учасників кримінального провадження та інших осіб правоохоронними органами під час здійснення досудового розслідування : закон України від 16.11.2017 № 2213-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2213-19> (дата звернення: 20.03.2019).

2. Про ЄСІТС, «Електронний суд» та обов'язкову відеофіксацію // Судебно-юридическая газета : сайт. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/133201-pro-yesits-elektronniy-sud-ta-obovyazkovu-video-fiksatsiyu> (дата звернення: 20.03.2019).

3. Суддя-спікер Ігулецького районного суду про новели відеофіксації судових засідань // Українське право : сайт. 10.01.2019. URL: http://ukrainepravo.com/judicial_truth/divine_law/suddya-spiker-inguletskogo-rayonnogo-sudu-pro-novely-video-fiksatsiyi-sudovykh-zasidan-/ (дата звернення: 11.03.2019).

4. Обов'язкова відеофіксація кримінального процесу: як стартувала новела КПК в судах Києва // Судебно-юридическая газета : сайт. URL: <https://sud.ua/ru/news/sud-info/132580-obovyazkova-video-fiksatsiya-kriminalnogo-protse-su-yak-startovala-novela-kpk-v-sudakh-kiyeva-6c74de> (дата звернення: 20.03.2019).

Одержано 25.03.2019